

Det kongelige fornyings-, administrasjons-, og kirkedepartement
Akersgata 59
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Oslo, 14.04.2011
Vår ref. agb/33
Deres ref: 10/302

Høring: Kirkeforliket – konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen i stortingsperioden 2009-2013

Humanistisk Ungdom er gjennom Human-Etisk Forbund gjort oppmerksom på at ovenstående sak er sendt ut på høring. Vi mener at denne type saker skal sendes direkte til alle relevante tros- og livssynssamfunn – på linje med at alle organer i Den norske kirke mottar høringsbrev direkte. I tillegg bør slike saker sendes til aktuelle ungdomsorganisasjoner, da det er vi som skal leve med endringene i grunnloven i lang tid framover. Vi har merket oss at statsråden mener saken handler om *"hva slags kirke vi vil ha,"*. Dette mener vi er feil tilnærming: Det handler om hva slags forhold staten Norge skal ha til Den norske kirke og øvrige tros- og livssynssamfunn, og det er et tema som angår oss alle som borgere i Norge.

Generell kommentar

Vi ser at kirkeforliket, og dermed vurderingene og forslagene i høringsnotatet, i sin helhet baserer seg på en innstilling om at Norge skal bevare statskirkeordningen etter 2012/2013. Vi mener dette viser til en svært lite nyansert tilnærmelse. I tillegg blir dette en problematisk faktor gjennom samtlige saker, siden dette danner et tvetydig og urettmessig utgangspunkt når innstillingen samtidig påpeker at alle tros- og livssynssamfunn skal behandles på likt grunnlag. Vi ønsker at man skal jobbe i retning av en mer selvstendig kirke og likebehandling av ulike tros- og livssynssamfunn.

Dersom man går i retning av et skille mellom stat og kirke etter 2013, vil dette innebære at man snarlig blir nødt til å revidere grunnloven igjen.

Kommentarer til de enkelte punkter i høringsbrevet

1.2 Forslag om endringer i grunnloven

Kommentarer spesielt rundt kirkevalg:

Humanistisk Ungdom ser det som positivt at tros- og livssynssamfunn er demokratisk oppbygd og at medlemmer av et tros- eller livssynssamfunn har mulighet til å påvirke på demokratisk vis. Når det så gjelder organiseringen og gjennomføringen ser vi i evalueringen av kirkevalgene og stortingsvalget 2009, som Kommunal- og regionaldepartementet har gjennomført, at utførelsen av valgene har vært uheldige. Vi referer her blant annet til at mange valg ble holdt i samme lokaler, til samme tid, og med samme arrangører som de politiske valgene. Prinsipielt mener vi det bør være et tydelig skille mellom et politisk valg – hvor alle myndige borgere har stemmerett – og et kirkevalg – hvor kun medlemmene innenfor dette trossamfunnet skal kunne stemme. Fra Humanistisk Ungdoms ståsted framstår denne sammenblandingen også i strid med forlikets forslag til ny § 16 i Grunnloven der man fastslår at tros- og livssynssamfunnene skal støttes på lik linje.

2 Konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnloven

"Kirkeforliket [...] representerer ikke et skille mellom staten og Den norske kirke, men det tydeliggjør Den norske kirke som trossamfunn, og det legger et grunnlag for ytterligere utvikling av kirkens selvstendighet. Departementet har dermed en tydelig avgrenset og praktisk orientert tilnærming til endringsbehovet i denne fasen. [...] I tilknytning til forfatningsreformen er det nødvendig å etablere tilstrekkelig sikkerhet for at endringer i statskirkeordningen kan bidra til å bevare Den norske kirke som en åpen, inkluderende og demokratisk folkekirke."

I det første avsnittet opplever vi i Humanistisk Ungdom at det ligger en uklarhet. Vi forstår at kirkeforlik ikke representerer et skille mellom staten og Den norske kirke, men hvis målet er å legge et grunnlag for ytterligere utvikling av *kirkens selvstendighet*, på vei mot et skille, er det merkelig at forlikets endringsforslag i så liten grad ser ut til å støtte opp om dette målet. Dette målet ser, for oss, heller ikke ut til å samsvare med det svært problematiske begrepet "*folkekirke*". Dette gir oss et inntrykk av at departementet her har valgt å ta en bestemt side i saken. Departementet stenger dermed for andre prinsipielle vurderinger om å likebehandle tros- og livssynssamfunn. Vi referer igjen til ny § 16 i Grunnloven.

2.2 Grunnlovens § 2

Endringen i Grunnloven § 2 innebærer å fjerne oppdragerplikten. Dette mener vi departementet gjør rett i, men vi er på ingen måte enig i departementets vurdering at dagens § 2 har liten rettslig betydning. Den har også praktiske funksjoner. Unge mennesker mellom 15 og 18 kan uten å vite det, være oppført

i Dnks medlemsregister. Disse unge menneskene mellom 15 og 18, er livssynsmyndige i følge loven, men blir likevel stående som tilhørige i medlemsregisteret til de fyller 18. Dette er hjemlet i denne plikten.

Humanistisk Ungdom har medlemmer som ikke ønsker å delta på religionsutøvelse i skolen, men som ikke får fritak, ettersom foreldre ikke ønsker dette.

Vi forutsetter at man straks paragrafen er endret, følger opp med å likebehandle foreldre og barn i ulike tros- og livssynssamfunn.

Humanistisk Ungdom mener det er ytterst positivt med en grunnlov som skal sikre demokratiet, rettstaten og menneskerettighetene. Men, som departementet selv har uttalt gjennom st.meld. nr.17 så er Norge et *pluralistisk og komplekst samfunn*. At man dermed konstitusjonelt knytter nasjon og folk til et bestemt trossamfunn ser vi på som svært uheldig. Den norske kirkes særskilte stilling gjør det problematisk for oss å se dette som en samordnet og helhetlig livssynspolitikkk hvor likebehandling av tros- og livssynssamfunn står sentralt.

2.3 Grunnlovens § 4

Humanistisk Ungdom ser på det nye forslaget som en forbedring av grunnloven, men vi vil påpeke at vi mener livssynsfrihet bør gjelde alle rikets innbyggere. Dette er et prinsipielt spørsmål som vi bør stille oss, spesielt i en tid hvor religionsfrihet – inkludert friheten til å velge bort en religion – er et viktig tema. At statens overhode dermed skal være forpliktet til å bekjenne seg til en bestemt religion fra fødsel til død ser vi på som svært uheldig.

2.4 Grunnlovens §§ 21 og 22

For et tros- eller livssynssamfunn å få velge sine egne ledere ser Humanistisk Ungdom på som en selvfølgelighet og vi ser frem til den dagen vi kan gratulere Dnk med selv å kunne utpeke biskoper og proster, med den forutsetning at de heller ikke blir statstjenestemenn. Dette er livssynssamfunnets eget anliggende, og dette bør ikke staten ta del i.

Den kirkeloven man enn så lenge måtte ha fram mot et skille, bør være en kortfattet lov om hvordan forholdet mellom staten og Den norske kirke skal ordnes i overskuelig framtid fram mot et endelig skille. Alle andre spørsmål om ordning, tilsetting og lærespørsmål må overlates kirken selv.

2.5 Grunnlovens § 16

I forslaget til ny § 16 støtter Humanistisk Ungdom første og siste setning fullt ut.

Vi er for fri religionsøvelse. Igjen mener vi også at dette naturligvis innebærer friheten til å velge vekk religionsutøvelse. At alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje mener vi er fullstendig prinsipielt korrekt.

Setningen ovenfor leses uansett kun som gode ordlyder uten særlig betydning når det samtidig fastsettes at *"Den norske Kirke, en evangelisk-luthersk Kirke, forbliver Norges Folkekirke og understøttes som saadan af Staten"*. Hvordan kan man si til det fulle at alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje når en bestemt kirke har, etter departementets egne ord, en slik *"særlig stilling"* som i tillegg blir tydeliggjort slik *"at Stortinget fortsatt kan og skal gi særskilt lovgivning om Den norske kirke"*? Det gir en usmakelig tvetydighet at alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes samtidig som Dnk er i en særposisjon.

Vi har tidligere nevnt vår mening om begrepet "Folkekirke", og synes det er uheldig at det skal brukes i grunnloven. Fri religionsøvelse må også innebære friheten fra religionsøvelse, det vil også påvirke de som ikke ønsker en folkekirke. De som ønsker sin kirke kan ha sin kirke. Av prinsipielle, fredelige, vennskapelige og fordomsbrytende prinsipper må den gjerne være åpen for andre, men det forutsettes ikke av den grunn at den må kalles for en "folkekirke", hvor det kan høres ut som at hele folket skal eie den.

Dette bør, etter vår mening, være en enkel prinsipiell sak som bare kunne endres med en omformulering. Likevel ser vi tvetydigheten og forskjellsbehandlingen i praksis. Vi har allerede kommentert noen under 2.2, men det finnes dessverre flere eksempler på at Den norske kirkes særstilling kan virke diskriminerende ovenfor andre tros- og livssynssamfunn. For eksempel får Dnk unntak fra momskravet, mens øvrige tros- og livssynssamfunn kun kan få sine momsutgifter kompensert delvis. Det er svært vanskelig for oss å se at denne typen systematisk forskjellsbehandling kan defineres som en rettferdig oppfyllelse av at alle tros- og livssynssamfunn blir behandlet på lik linje.

Avsluttende kommentarer

Selv om vi for det meste ser forbedringer i de nye forslagene, er det med stor skuffelse at vi ser hvor lite utvikling vi vil ha rundt problemstilling relatert til stat-kirke frem til 2013. Uheldige faktorer som gjentar seg er; vage og tvetydige uttalelser og begreper; prinsipielle paradokser; undervurderte verdispørsmål; liten gjennomføringsevne; og unyanserte vurderinger.

Vi må dessverre si at vurderingene og forslagene i høringsnotatet bekrefter oppfatningen av at det politiske kompromisset i stat-kirke-saken, ikke endrer det faktum at Norge fortsatt etter 2012/2013 har en statskirkeordning. Vi mener imidlertid at selv med dette som premiss, kunne departementet ha utnyttet handlingsrommet langt bedre til å komme et skritt i retning av både en mer selvstendig kirke og mer likebehandling av ulike tros- og livssynssamfunn. Det er beklagelig at man så tydelig har vektlagt den ene politiske siden av

kompromisset som ikke ønsker endring. Forslagene som de ligger nå er både ensidige og lite framtidsrettede.

Vi håper på at det snarlig vil jobbes i retningen av å utvikle en helhetlig og likeverdig livssynspolitikk, hvor alle tros- og livssynssamfunn likebehandles i teori og praksis. Humanistisk Ungdom ønsker å kunne være delaktige i utvikling som en partiuavhengig livssynsorganisasjon med hovedfokus på menneskeverd, likeverd, likebehandling og respekt.

På vegne av sentralstyret,

Anders Garbom Backe
Nestleder, Humanistisk Ungdom